

від цієї науки не можна вимагати або очікувати того, чого вона не може дати в принципі, в силу своєї природи. Тому у процесі суспільного розвитку бухгалтерський облік як наука та галузь практичної людської діяльності, отримує нові поштовхи для напрацювання своїх теоретичних засад та прикладних умов застосування. Його зміст визначається кризь призму тих завдань, котрі стоять перед ним, та функцій, що він виконує.

Еконофізика, як вчення, на сьогоднішній день є одним із перспективних напрямків розвитку економіки та економічного моделювання господарських процесів. Для ефективнішого застосування даної науки необхідно узгоджувати основні поняття та категорії фізики та економіки. Також можна відмітити, що еконофізика вплинула на функціонування економіки та її процеси досить позитивно, адже її застосування дає нам можливість дослідити точніше усі економічні процеси, провести якісніший економічний аналіз діяльності підприємства. Як вбачається з наведеного, балансовий метод в теоретичному плані відповідає закону збереження енергії. Тому, на нашу думку, впровадження та розвиток такого напрямку науки, як еконофізика, зможе покращити та вдосконалити теоретичні засади бухгалтерського обліку.

1. Дубовиков М. М. *Эконофизика и анализ финансовых временных рядов* / М.М. Дубовиков, Н.В. Старченко // «Эконофизика. Современная физика в поисках экономической теории»/ Под ред. В. В. Харитонова и А. А. Ежова. – М.: МИФИ, 2007.

2. Лучко М.Р. *Невизначеність та ймовірнісність господарських операцій: до питання бухгалтерського обліку.* - Науково-практичне видання «Незалежний аудитор», №5 (III), 2013, ст.15-23.

3. Лучко М.Р. *Питання консолідованої фінансової звітності в контексті реформування бухгалтерського обліку в Україні.* - Журнал «Фінанси України», №8. – 2006р.- с. 75-83.

4. *Luchko M.R. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation : monograph / Under the guidance of Doctor of Economics, Professor Mykhailo Luchko*/. – Ternopil : TNEU, 2017. – 243 pages.

О.П. Майброда, І.М. Козак, Л.З. Ясній

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ АКТИВІВ У БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Перехід України до ринкових відносин, інтеграція її економіки у світову систему господарювання пов'язані з формуванням єдиного інформаційного простору і категоріального апарату. Зважаючи на це питання економічної визначеності категорій, зокрема категорії активів та їх складових, постають досить актуальними для економічних наук, зокрема для бухгалтерського обліку, аналізу та контролю.

Вагомий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до проблеми обліку і контролю активів бюджетних установ внесли провідні вчені-економісти: П.Й.Атамас, М.Т.Білуха, Л.Л. Беззубець, В.Г.Гетьман, Р. Т.Джога, В.П. Завгородній, Г.Г. Кірейцев, М.Ф. Огійчук, Ю.С. Рудченко, П.Т. Саблук, С.В. Свірко, І.Т. Ткаченко, О.О. Чечуліна.

Актив є однією з ключових категорій як в економічній теорії так і в бухгалтерського обліку. Активи – це майнові об'єкти (ресурси – матеріальні або нематеріальні ресурси вартості), які отримані у результаті попередніх господарських процесів і мають властивість приносити йому у майбутньому вигоду – доходи [1].

У міжнародній практиці активи найчастіше визначаються як ресурси, отримані підприємством у результаті минулих подій, використання яких у майбутньому може привести до збільшення економічних вигід [2].

Отже, для розуміння суті, об'єктивного обліку активів та управління ними необхідно чітко розуміти, такі положення:

- 1) активи з'явилися внаслідок минулих подій;
- 2) власник здійснює контроль над об'єктом, який належить до активів, і управляє ним;
- 3) власник розраховує у майбутньому на надходження грошових коштів (або їх еквівалентів) від цих активів [3].

Разом із тим ресурс не визнається активом, якщо були здійснені такі витрати або затрати, за якими надходження майбутніх економічних вигід на підприємство після завершення поточного облікового періоду вважається малоімовірним. У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності актив відображається ресурсом тільки за умови, що:

- оцінка його може бути достовірно визначена;
- у майбутньому від його використання очікується отримання економічних вигід.

Витрати на придбання або затрати на створення активу, які не відповідають цим умовам, включаються до складу витрат і затрат поточного (звітного) періоду (у звіті про фінансові результати) і не можуть бути відображені в балансі.

Для управління активами вихідним моментом є визначення форми їх існування. Актив як економічний потенціал може існувати у формі:

- грошових коштів;
- еквівалентів грошових коштів;
- дебіторської заборгованості юридичних або фізичних осіб.
- фінансових інвестицій;
- виробничих засобів, що використовуються у господарській діяльності підприємства (основних засобів, нематеріальних активів, виробничих запасів тощо);
- незавершеного виробництва;
- запасів готової продукції;

Кожна форма має свої особливості управління і характеризується індивідуальними показниками, які мають бути визначені на аналітичних рахунках.

Всі активи, під час їх використання, здійснюють певний оборот, змінюючи при цьому свої форми: грошові активи перетворюються у виробничі (при закупівлі засобів, предметів праці і робочої сили), а останні - у товарні активи (готову продукцію). Оборот активів характеризується часом і швидкістю. Час обороту активів визначається періодом, за який вони здійснюють один загальний оборот за вартістю. Швидкість обороту активів вимірюється кількістю їх оборотів протягом року.

У процесі обороту активи підприємства поділяються на необоротні і оборотні.

Необоротні активи - це ті елементи активів, які беруть участь у виробництві, зберігають свою фізичну форму і поступово переносять свою вартість на створений продукт, тобто це засоби виробництва.

Класифікацію необоротних активів бюджетних організацій доповнено видатками щодо незакінчених і закінчених об'єктів капітального будівництва, реконструкції, модернізації, що не введені в експлуатацію.

Тепер у складі необоротних активів обліковують: основні засоби (рахунок 10), інші необоротні матеріальні активи (рахунок 11), нематеріальні активи (рахунок 12) і незавершене капітальне будівництво (рахунок 14).

Оборотні активи - це ті елементи активів, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі чи протягом 12 місяців з дати балансу, а їх вартість відразу і повністю переноситься на створювану продукцію. Речовими носіями оборотних активів є предмети праці (сировина і матеріали, паливо, енергія).

Оборотні активи є важливою складовою частиною майна установи. Вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти приділяють значну увагу дослідженню природи

оборотних активів, закономірностей їх кругообігу, формування джерел їх фінансування.

В економічній літературі термін «оборотні активи» часто ототожнюється з поняттям «поточні активи». Деякі з економістів стверджують, що „поточні (оборотні) активи” - це „грошові кошти та інші активи, котрі, як обґрунтовано очікується, будуть реалізовані в готівку, або витрачені протягом звичайного операційного циклу підприємства”.

Отже, основним критерієм віднесення активів підприємства до оборотних є період протягом якого вони обертаються в грошові кошти чи час їх функціонування.

Поточні активи складаються із запасів і поточної дебіторської заборгованості, які продаються, споживаються та реалізуються, як частина звичайного операційного циклу, навіть якщо не очікується, що вони будуть реалізовані протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

У бюджетних установах значну частку оборотних активів займають запаси. До запасів бюджетних установ відносять оборотні матеріальні активи, що належать установі і забезпечують її функціонування, витрачання яких планується здійснити на протязі року. Термін очікуваного використання встановлюється центральним органом виконавчої влади за відомчою підпорядкованістю своїми наказами, а якщо таких нормативних документів нема, то термін використання встановлюється установою самостійно в момент придбання запасів.

При цьому використання запасів на протязі поточного бюджетного періоду не є обов'язковим – частина їх може бути перехідними залишками на наступний бюджетний рік з тим щоб забезпечити її діяльність на початку нового року. Використання запасів здійснюється тільки на передбачені статутними документами завдання або ж в процесі надання платних послуг, що заплановані та передбачені кошторисом установи.

Отже, вирішення питань визнання та класифікації активів у бюджетних установах дозволить більш ефективно вирішувати задачі управління процесами руху, наявності та використання активів.

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 р. N 73 [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.liga.net>

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.liga.net>

3. Беззубець Л.Л. Удосконалення та модернізація організації обліку в бюджетних установах / Л.Л. Беззубець / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2012_19.../Bezzubet.pdf

Т.В. Моряк, Т.М. Білінська, І.І. Мицишин

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

ДОКУМЕНТУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

На сьогодні організація первинного обліку на підприємстві має значні недоліки, в основному це зумовлено тим, що первинні документи складаються з порушеннями, а в деяких випадках і зовсім недотримуються правила складання первинної документації. У свою чергу, це призводить до зміни облікової інформації та втрати її цінності як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Неправильне оформлення первинної документації призводить до недостовірного ведення бухгалтерського обліку, здійснення некоректних бухгалтерських проведень та недостовірної фінансової звітності.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні